

Motion till riksdagen 2021/22:3246

av **Kerstin Lundgren m.fl. (C)**

Internationellt samarbete i en ny tid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska vara sammanhängande och baseras på enhetligt agerande i säkerhets-, handels- och utvecklingspolitikens olika delar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver tydliggöra svensk säkerhetspolitik och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och fördjupa Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten och att Sverige ska söka medlemskap i Nato och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige likt Finland ska anta en Nato-option så att det svensk-finska samarbetet kan utvecklas till sin fulla potential och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen likt i Finland varje mandatperiod ska lägga fram sin säkerhetspolitiska redogörelse för riksdagen för att förankra brett stöd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens nya nationella säkerhetsstrategi ska bli föremål för riksdagsbehandling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett Nato Center of Excellence om Rysslandskunskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av stöd till ryska pro-demokratiska rörelser och partier och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att Navalnyj omedelbart ska släppas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kinas observatörsstatus i Arktiska rådet bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla stater respekterar Unclos och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar på uigurer som begås av den kinesiska regimen samt införa sanktioner mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att Europaparlamentet utifrån en oberoende internationell granskning och andra erkända internationella organisationers rapporter ska pröva Kinas övergrepp mot uigurerna utifrån gällande folkrätt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska medborgaren och publicisten Gui Minhai omedelbart ska släppas fri och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avsluta det avtal, Mutual legal assistance in criminal matters, som finns med Hongkong och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt stöd till demokratirörelsen i Hongkong och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Taiwan släpps in i fler multilaterala organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ”House of Sweden” i Taiwan och ett breddat bilateralt samarbete till att omfatta fler områden och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt ska upprätthålla och utveckla sanktionspolitiken mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s Magnitskijsanktioner ska breddas till att omfatta systematisk korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska Magnitskijsanktioner också ska omfatta korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att Ryssland suspenderas från att delta i Europarådets arbete så länge de inte genomför demokratiska val och respekterar mänskliga fri- och rättigheter och annekteringen av Krim kvarstår, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör överväga att rikta sanktioner mot rysk energisektor och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s roll och mervärden för att hantera gränsöverskridande utmaningar och kriser och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt behöver kunna hantera en bred palett av hot och utveckla sin säkerhetspolitiska verktygslåda och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att stärka EU:s röst gentemot auktoritära stater och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU–Kuba-avtalet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att utrikespolitiken inom EU ska beslutas genom majoritetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att EU upprättar förtroendet för den fria rörligheten och inre marknaden efter covid-19, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör ta en aktiv faciliterande roll för att möjliggöra och underlätta licensierings- och partnerskapsavtal mellan europeiska vaccinproducenter och möjliga producenter i andra länder för att globalt öka tillgången på vaccin mot covid-19 och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att det demokratilås och den rättsstatsmekanism som EU:s budget nu har, också används av kommissionen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strypa medel till, och begränsa beslutsrätten för, medlemsstater i EU som på ett allvarligt och upprepat sätt inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU, som en sista utväg, bör utesluta medlemsländer ur EU som på ett allvarligt och upprepat sätt inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig ytterligare åtgärder på skatteområdet inom EU och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka all EU-lagstiftning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att framtagandet av kriterier för hållbara investeringar utifrån de sex målen i taxonomiförordningen bör ske på ett sätt som är transparent, demokratiskt förankrat och utgår från befintlig lagstiftning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges kommande ordförandeskap ska prioritera åtgärder på områden med gemensamma utmaningar och hot, med respekt för den nationella kompetensen och med de gemensamma värderingarna som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Ukraina och Georgien och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU behöver utveckla det östliga partnerskapssamarbetet och suspendera Belarus till dess nya val som blir friare och rättvisare har hållits, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska stödja frihets- och demokratiåtgärderna i de östliga partnerskapsländerna, inte minst i Belarus, och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktionerna mot Belarus ska breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption samt vara träffsäkra och riktas mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för fler multilaterala samarbetsstrukturer ska försöka forma koalitioner med likasinnade demokratiska länder som gemensamt kan utgöra en motvikt mot de allt tydligare auktoritära strömningar som genomsyrar internationella samarbetsstrukturer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen kring och följa upp arbetet med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter så som definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligt måste driva och arbeta för att Dawit Isaak omedelbart släpps fri, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av nordiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa striktare krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett striktare EU-regelverk gällande företags ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn vid verksamhet utanför unionen och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en feministisk utrikespolitik behöver definieras ur ett liberalt perspektiv med utgångspunkt i individens rätt till frihet från förtryck och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i investeringsprogram, infrastrukturprogram, i återuppbyggnaden av länder efter konflikt och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka tilltron till NPT-avtalet och internationellt nedrustningssamarbete och tillkännager detta för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN i enlighet med principen Responsibility to protect (R2P) tydligare ska agera för fred och trygghet och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den militära insatsen och tillbakadragandet från Afghanistan behöver utvärderas brett i syfte att lära för framtiden och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska utveckla en ny samlad regional strategi för Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en effektiv klimatdiplomati som stärker det internationella klimatsamarbetet med ambitionen att alla utsläpp ska omfattas av en global koldioxidskatt eller ingå i ett handelssystem för utsläppsrätter för att nå målen i Agenda 2030 och Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att stärka jämlikt beslutsfattande i det internationella klimatsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

En värld i förändring – flera globala säkerhetspolitiska utmaningar

Den liberala världsordning som byggdes upp efter andra världskriget kännetecknas av multilateralt samarbete, internationella institutioner, frihandel, säkerhetssamarbete och, för de demokratiska länderna, en gemensam strävan efter mänskliga rättigheter. Den fria rörligheten inom EU och Norden har gjort det möjligt för människor att resa, studera och jobba i andra länder, med stora vinster för vår ekonomi och livskvalitet som följd. Den liberala världsordningen är inte utan sina brister men har likväl skapat välstånd, stabilitet och möjligheter för världens stater att lösa gemensamma problem tillsammans. Därför är den värd att kämpa för.

Den liberala demokratin är kärnan i Centerpartiets utrikespolitik. Svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin. Vi förespråkar en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, som stöttar rättstatsuppbyggnad, som motverkar korrupktion, som stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och som stärker vårt samarbete med andra demokratier. Detta går hand i hand med en politik för utvecklingssamarbete som står upp för enprocentsmålet och fokuserar det på mänskliga rättigheter, med en handelspolitik som främjar frihandel och med en säkerhets- och försvarspolitik som innebär att Sverige tar ett större ansvar för vår och våra samarbetspartners gemensamma säkerhet. Vi lever i en tid med nya utmaningar. Förtrycket växer i världen och de auktoritära ledarna blir flera. Ofrihet präglar allt fler samhällen. Endast 23 av världens länder anses nu vara fullvärdiga demokratier. Kampen för frihet och demokrati behöver starka röster och Sverige måste som ett av de 23 länderna (plats 3 efter Norge och Island) vara en tydlig röst för den liberala demokratin överlevnad och tillväxt.

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Öppenhet, handel och fungerande internationella regelverk och spelregler har byggt säkerhet och välstånd. Den multilaterala ordningen som den har utvecklats är inte perfekt fungerande och har

utmanats väsentligt de senaste åren men måste försvaras och utvecklas. Den får inte försvagas ytterligare. Vår säkerhet främjas av en förutsägbar internationell ordning, men just nu präglas internationellt samarbete av stor osäkerhet. Förändringens vindar blåser. Diplomatin är alltså den första försvarslinjen.

Globalt står världen inför nya utmaningar oavsett om det handlar om nya motsättningar mellan stormakter, kärnvapenrustning eller effekterna av klimatförändringar eller pandemier som hotar människors frihet. Korruption sliter sönder samhällen och hämmar positiv utveckling. För att möta det behöver vi utveckla vårt internationella system och stärka den internationella ordningen. Nationalism, populism, terrorism, kamp om resurser och teknik skapar också det nya spänningar inom och mellan länder och regioner.

Det är i den miljön som det är viktigt att inse att spänningar i vårt närområde och i EU:s närområde påverkar också vår säkerhet. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det är mot den bakgrunden viktigt att understryka att vår säkerhet byggs tillsammans med andra. Ett angrepp på någon EU-stat är ett angrepp på oss alla och detsamma gäller ett angrepp på något nordiskt land. EU och Nato ger ytterst vår gemensamma säkerhet. Den transatlantiska länken är alltså viktig. FN och internationell rätt är en hörnsten för svensk utrikes- och säkerhetspolitik.

Mycket av den säkerhetspolitiska försämrade situationen i vårt närområde härrör från rysk aggressivitet gentemot sina grannar, men vi ser också att Kina talar med ett allt tydligare maktspråk mot andra länder men också mot exempelvis företag, debattörer och politiker på lokal, regional och nationell nivå. I Arktis ser vi att klimatförändringarna bidrar till säkerhetspolitisk instabilitet när både Ryssland, Kina och USA ökar sin militära närvaro, något som påverkar de arktiska, nordiska länderna särskilt. Det är i vårt grannskap detta pågår. Kampen för frihet pågår, i Hongkong men också närmare oss i Belarus. Pandemin covid-19 har tydliga säkerhetspolitiska konsekvenser samtidigt som konflikter och oroligheter i EU:s närområde såsom i Mellanöstern och i EU:s östliga grannområden alltså består, inte minst med utvecklingen i Turkiet, Libanon och Afghanistan. Storbritannien har lämnat EU och USA tycks dra sig undan när de nu signalerar vilja och genom handling visar att de skär ner på sin militära närvaro runt om i världen. Det är för tidigt att säga vilka långsiktiga säkerhetspolitiska konsekvenser avslutet i Afghanistan leder till, men kortsiktigt har det blivit tydligt att både Natos och EU:s försvarsförmågor och säkerhetspolitiska verktyg är svaga när inte USA är med. Förtroendet för USA i landet och regionen har troligtvis sjunkit, samtidigt som Kina och Ryssland har kvar sin närvaro i Afghanistan. USA signalerar och att de drar sig undan internationella militära insatser och den signalen i sig kan ge globala säkerhetspolitiska avtryck som inte riktigt är överblickbara idag. De säkerhetspolitiska osäkerheterna har sammantaget ökat ytterligare. Det manar till reflektion, handling, och mer av det vi tror på – samarbete. Isolationism och nationalism kan aldrig vara en lösning på globala utmaningar.

För Centerpartiet är det således alltså viktigt att fortsätta försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten med våra grannländer och med likasinnade. Sverige bygger säkerhet solidariskt tillsammans med andra. Hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer. Sveriges närmaste försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten är i Norden, inom EU och med Nato. Det förändrade säkerhetspolitiska läget betyder att mer behöver göras för att utveckla och fördjupa de försvars- och säkerhetspolitiska samarbetena. Idag saknar Sverige garantier för att andra länder vill hjälpa oss att försvara vårt land vid en säkerhetspolitisk kris. Vi

vill därför att Sverige ska gå med i Nato, både för att stärka vår egen försvarsförmåga och för att bidra till säkerheten i vårt närområde. Östersjöregionen är säkrare om alla länder i området är medlemmar i Nato. Vi bestämmer själva när och hur vi söker medlemskap, men vi eftersträvar nära samarbete med Finland, med målet att båda länder ska bli medlemmar samtidigt. Vi eftersträvar även en bred politisk samsyn. Det nära och speciella försvarssamarbetet med Finland ersätter på intet sätt behovet av medlemskap i Nato. Det är viktigt att Sverige i likhet med Finland uttalar en tydlig Natooption när det svensk-finska samarbetet nu ska utvecklas, inte minst för att stärka och inte försvaga Finlands sedan länge uttalade Natooption. Tillsammans stärker vi vår gemensamma säkerhet och höjer samtidigt trösklarna för en angripare. Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att Sverige bör uttala en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje, vilket regeringen inte hörsammat. Tvärtom har regeringen gått i polemik med riksdagens uttalade vilja. Regeringen behöver tydliggöra svensk säkerhetspolitisk linje, och den behöver vara hållbar och väl förankrad. Bred säkerhetspolitisk samsyn är viktigt för vårt lands trovärdighet och det är allt annat än trovärdigt med en regering som inte har acceptans i riksdagen för sin säkerhetspolitiska linje.

Vi föreslår därför en nyordning som går ut på att regeringen, likt i Finland, varje mandatperiod lägger fram sin säkerhetspolitiska redogörelse i riksdagen för att förankra ett brett stöd för den, för att främja debatt och samsyn och undvika tvära kast. Ett steg på vägen hade kunnat vara att regeringen bjuder in till partiöverläggningar för att söka komma överens om och tillsammans formulera en linje som har brett stöd.

Vidare anser vi att regeringens nya nationella säkerhetsstrategi bör bli föremål för riksdagsbehandling.

Ryssland – allt mer auktoritärt i inrikes-, säkerhets- och utrikespolitiken

Utvecklingen i Ryssland blir allt mer auktoritär och det visar sig i både inrikes- och utrikespolitiken. Genom författningsändringar har Putin möjliggjort att återväljas ytterligare mandatperioder samtidigt som all opposition tystas allt mer brutalt och öppet, inom och utom landets egna gränser. Giftattacken i Salisbury riktad mot en tidigare rysk dubbelagent och dennes dotter är inte det enda exemplet på när Ryssland på goda anledningar misstänks ligga bakom dödliga incidenter på nuvarande eller tidigare ryska medborgare, också utanför sitt lands gränser. Andra exempel är mordet på en avhoppad tjetjensk medborgare i en park i Berlin 2019 och giftmordet på den tidigare KGB-översten Aleksandr Litvineko i London 2006. I augusti 2020 förgiftades den ryska oppositionspolitikern Navalnyj på en resa från Sibirien till Moskva, ett tydligt exempel på hur makten fungerar i Kreml. Det har klarlagts av laboratorier i Tyskland att Ryssland återigen valt giftet novitjok. Därefter har Navalnyj dömts till fängelse i två år och åtta månader i ett uppenbart politiskt motiverat åtal och dom. Därtill har hans parti bannlysts och har svårt att verka i Ryssland idag, precis som många andra politiska partier och civilsamhällesorganisationer som klassats som ”foreign agents”. Därmed finns små förutsättningar för att demokratiska, rättvisa och fria val ska kunna genomföras i Ryssland. Kreml och president Putin måste ta sitt ansvar. Straffrihet får inte råda, inte heller för hjärnorna bakom angreppen. Detta måste få ett slut. Sverige måste driva att Navalnyj omedelbart släpps fri. Det är också vår mening att det inför, under och efter

det ryska valet är viktigt att stödja ryska prodemokratiska rörelser, personer och partier, inte minst i lokalsamhällena så att andra partier än Putins ”Enade Ryssland” kan organisera sig och därmed ha möjlighet att ställa upp i val runt om i Ryssland.

Ryssland rustar också militärt, och har visat sig villigt att använda sin militär mot sina grannländer på ett sätt som har underminerat hela den europeiska säkerhetsordningen. Vi har sett och ser det i Georgien och i Ukraina. Rysk militär närvaro är entydig för utvecklingen i såväl Sydossetien, Abchazien och Krim som östra Ukraina. Detta är helt oacceptabelt. Rysslands ockupation måste upphöra. Sanktionspolitiken mot Ryssland måste fortgå så länge som Rysslands ockupation av Krim består. Samtidigt måste Sverige tydligt fortsätta stå upp för och utveckla den europeiska säkerhetsordningen och den liberala världsordning som skapat fred och stabilitet i vår del av världen.

Men hot om militärt våld är inte den enda metod som Ryssland använder. Genom propaganda, korruption och hybridkrigföring försöker Ryssland också påverka andra länders val och demokratiska integritet. Genom att söka slå split både mellan olika grupper inom enskilda länder och mellan olika länder söker de nå strategiska fördelar. Cyberangrepp, pengatvätt och strategiska uppköp är andra metoder de använder sig av för att nå inflytande. Hur dessa metoder används finns många exempel på. I spåren av covid-19 har vi också sett ökad desinformation för att sprida bilden av motsättningar och ett skadat EU. När auktoritära ledare vill stoppa det fria ordet och den fria pressen lever människor i falska verkligheter som gör dem sårbara för informationspåverkan. Under pandemins första, intensiva och dramatiska skede i mars/april 2020 såg bl.a. Ryssland och Kina sin chans att bistå med ”goodwill” och skicka skyddsutrustning i stora kvantiteter, något de har både säkerhets- och geopolitiska intressen av att göra. Ryssland vill skaffa sig en intressesfär genom att försvaga EU och genom att förmå länder att lyfta sanktionerna efter den olagliga annekteringen av Krim. Dom använder en bred verktygslåda inkl. informationspåverkan. Vi har också läst hur omfattande ryskt inflytande och informationspåverkan är i Storbritannien, i den brittiska underrättelse-rapport som släpptes sommaren 2020. Ryska intressen och påverkan är genomgripande i det brittiska samhället. Likaså har Norge pekat ut Ryssland som ansvarigt för cyberattacker mot stortinget. Även om Sverige och Storbritannien inte kan jämföras kan vi utgå ifrån att liknande påverkan sker också i Sverige. Det behöver alla i Sverige vara medvetna om och ha en beredskap för. Kunskapen om Ryssland och dess påverkansmetoder behöver bli större bland allmänheten. Samtidigt har svensk akademi erkänt goda kunskaper om Ryssland inkl. rysk försvars- och säkerhetspolitik, inte minst inom FOI, kunskap som också andra länder tycker är eftertraktad. Just nu byggs dessutom ett kunskapscenter om Ryssland upp inom Utrikespolitiska institutet. Vi vill att Sverige påbörjar en process och dialog med Nato om att etablera ett Nato Center of Excellence med Rysslandskunskap i Sverige. Det är fullt möjligt att som icke Natoland i samarbete med Nato etablera ett Nato Center of Excellence. Finland har gjort det bl.a. Frågan om placeringen av detta behöver nog prövas.

Kina – en kommunistregim med globala maktambitioner

Kina är idag en stormakt, en strategisk maktspelare där det politiska styret sätter kommunistpartiets fortlevnad först av allt. En strategisk aktör som inte tar det internationella ansvar som kan förväntas av en stormakt, en aktör som i mångt och mycket står utanför och inte erkänner de internationella konventioner som gäller eller de internationella organisationer som ska upprätthålla dem. Istället underminerar Kina rådande internationella rättsordning genom att negligera domslut som inte går dess väg och skapar sina egna strukturer där de värden vi står bakom med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer inte längre gäller.

Under 2020 drev kommunistpartiet igenom en s.k. nationell säkerhetslag för Hongkong. Den visar tydligt regimens rädsla för människors frihet. Genom den har det blivit uppenbart att rättssystemet i Hongkong inte längre är fristående från kommunistpartiet. Kina har ensidigt upplöst den avtalade principen om ett land, två system där Hongkong erkänns ha sitt egna legala system och sina gränser och där både mötesfrihet och yttrandefrihet är garanterade rättigheter. Istället för två system har vi nu ett system, kommunistpartiets. Därefter ser vi hur demokratikämpar och studenter i Hongkong fängslats i än större utsträckning av regimen än tidigare, men också kunnat följa hur t.ex. en juridikprofessor avskedats av sitt universitet för sin roll i de fredliga paraplydemonstrationerna 2014. I augusti 2020 greps den ansvariga publicisten och ägaren för Apple Daily utifrån den nya svepande säkerhetslagen, och i april 2021 dömdes nio demokratiska oppositionsledare till fängelse efter att, enligt kommunistpartiet, ha anordnat olagliga sammankomster. Sverige måste visa demokratirörelserna, det som finns kvar av dem, fortsatt stöd. Utifrån det som nu skett är det också uppenbart att det inte finns skäl att upprätthålla det avtal (Mutual legal assistance in criminal matters) som Sverige har med Hongkong. Rättsväsendet kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Ett antal andra länder har valt att avsluta sina liknande avtal med Hongkong, och Sverige bör följa deras exempel. Centerpartiet motionerade om det redan hösten 2020 och fick med sig en majoritet i riksdagen för ställningstagandet, något regeringen inte gått riksdagen till mötes på.

Därtill ser vi hur Kina nationellt håller upp emot en miljon personer ur den muslimska minoritetsgruppen uigurer tillfångatagna i interneringsläger för att hjärntvättas och bli lydiga gentemot kommunistpartiet och Peking, dvs. Kina försöker med tvång förtrycka och utrota uigurernas egen identitet. Vi fördömer övergreppen och tvångsinterneringarna mot uigurerna, vilket regeringen också tydligt behöver göra. Centerpartiets grundinställning sedan länge är att domstolar ska avgöra vad som är folkmord och inte enskilda partier eller parlament. I grunden är det denna process som måste följas. Kinas vetorätt i säkerhetsrådet och att ICC saknar jurisdiktion i Kina gör dock att möjligheten till fungerande rättsprocess nu saknas. Att få till en juridisk prövning måste alltid vara första prioritet och en väg som aldrig ska stängas. Eftersom möjligheterna till fungerande rättsprocess nu saknas anser Centerpartiet emellertid att en oberoende internationell granskning också måste till. Sverige måste tillsammans med likasinnade, inte minst inom ramen för EU och FN-samarbetet, nu öka trycket på Kina att öppna upp för en sådan granskning. Utan att en sådan granskning kan genomföras har det internationella samfundet enbart tillgång till erkända internationella organisationers rapporter gällande Xinjiang. Utifrån en sådan oberoende internationell granskning och andra erkända internationella organisationers rapporter skulle en

prövning mot folkrättskonventioner kunna göras för att säkerställa att länder inte har total frihet att agera i strid med internationella konventioner när inga andra vägar är möjliga. Inte minst hade Europaparlamentet kunnat ha en aktiv och viktig roll i en sådan prövning, och det är också där som Centerpartiet och andra europeiska partier har en direkt möjlighet att påverka och granska som en del av EU:s utrikespolitik. Tillsammans står EU-länderna starkare mot Kina. Parallellt med detta måste regeringen, EU och det internationella samfundet i stort självfallet fortsätta driva på för att brotten mot uigurer och andra muslimska minoriteter i Kina inte ska tystas ned. Målet måste vara att förföljelsen upphör och interneringslägren i Xinjiang stängs ner.

Den kinesiska aggressionen mot Taiwan fortsätter, bl.a. genom tydlig konflikt- eskalering i Sydkinesiska havet och kinesiska militära, diplomatiska och ekonomiska påtryckningar mot Taiwan. Härvidlag är det viktigt att Kina måste respektera Unclos och skiljedomstolen i Haags beslut från 2016 att de kinesiska anspråken i Sydkinesiska havet, baserade på ”historisk rätt”, saknar laglig grund – ett tydligt maktspråk från Kina att de inte respekterar den internationella rättsordningen. Sveriges relationer med Taiwan behöver fortsätta utvecklas och vi vill att Sverige inrättar ett ”House of Sweden” i Taiwan och breddar det bilaterala samarbetet till att omfatta fler områden. Därtill bör Sverige verka för att Taiwan släpps in i fler multilaterala organisationer och frågan om ett särskilt handelsavtal måste övervägas.

Ett annat sätt för Kina att underminera gällande världsordning är deras systematiska negligering av WTO-regelverk och deras nya Belt and Road Initiative, BRI, som är en del av Kinas ambition att forma det internationella systemet för att passa egna syften och stärka sitt globala inflytande. Kina har ett geopolitiskt intresse i att vara den dominanta makten 2050 och ”koloniserar” i praktiken Afrika just nu. Vi ser att Kina, på ett sätt som bara använt mot Hongkong och Taiwan tidigare, nu aktivt driver informationspåverkan mot EU, inte minst i spåren av covid-19.

För oss är det förvisso viktigt att handel med Kina kan fortsätta, men WTO:s regler måste respekteras också av Kina för att undvika snedvriden konkurrens som drabbar både svenska och europeiska företag. Kinesiska uppköp av strategisk infrastruktur och samhällsviktiga företag kan få stor påverkan också i Europa och det svenska samhället. Vi ska vara medvetna om kommunistpartiets strategiska och globala intressen i våra relationer med Kina, inklusive vad kinesiska investeringar i exempelvis svensk samhällsviktig infrastruktur, svensk forskning och möjligen svenska mediahus kan betyda och få för konsekvenser på sikt, exempelvis för vårt lands handlingsfrihet.

Kina har också de senaste åren visat betydande intresse i Arktisregionen och 2013 fick Kina observatörsstatus i Arktiska regionen. Men Kina är ingen arktisk stat, och Kina har endast sina egna globala maktintressen för ögonen. Vår åsikt är därför att deras observatörsstatus i Arktiska rådet bör begränsas till närvaro vid några få, mindre arbetsgrupper på teknisk nivå.

Alltjämt är också svenske medborgaren och publicisten Gui Minhai fängslad efter att ha kidnappats av den kinesiska regimen i Thailand. Han måste omedelbart släppas fri. Regeringen behöver anstränga sig ytterligare för det. Vi måste stå upp för våra värden och den internationella rättsordning vi varit med och skapat. Vi måste ställa krav på Kina att efterleva de regelverk de skrivit under på. Om inte så måste det få konsekvenser.

Behov av olika, långsiktiga och effektiva sanktioner och nationella granskningsmekanismer

Det är tydligt att behovet av olika, långsiktiga och effektiva sanktionsregimer är stort. De sanktioner som införts mot enskilda eller länder, som exempelvis EU:s sanktioner mot Ryssland och Belarus, behöver dessutom vara långsiktiga.

EU antog i slutet av 2020 en egen Magnitskijsanktionslagstiftning efter många års förhandling. Nu är det viktigt att den också används så att de personer som utsatt andra för brott mot mänskliga rättigheter inte ska undgå straffrihet, kunna gömma sina pengar i EU osv. Tyvärr omfattar EU:s Magnitskijsanktionslagstiftning inte korruption och systematisk penningtvätt, till skillnad från den som finns i USA, Kanada och de baltiska länderna. Andra länder uppges arbeta på att bredda nationell lagstiftning till att inkludera korruption.

Att det finns ett samband mellan korruption och brott mot mänskliga rättigheter är väl dokumenterat inom EU, bl.a. i Europaparlamentets årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen. EU:s Magnitskijslagstiftning behöver därför breddas till att också inkludera korruptionsbrott. Den individ som bidragit fysiskt, ekonomiskt eller genom systematisk korruption och penningtvätt till kränkningar av de mänskliga rättigheterna bör sanktioneras och hållas ansvarig enligt EU-lagstiftningen.

EU får inte riskera att bli en fristad för personer som begått systematiska korruptionsbrott och penningtvätt – en risk som är avsevärd när andra länder men inte EU har det inkluderat i sin Magnitskijslagstiftning. Svenska regeringen behöver driva på för att EU:s Magnitskijslagstiftning både breddas och används brett mot individer som begår övergrepp och riskerar straffrihet i sina egna länder. På samma sätt behöver en svensk Magnitskijslagstiftning också omfatta systematisk korruption och penningtvätt.

EU:s Magnitskijsanktioner ska användas långsiktigt och riktat mot individer, inkl. nationella ledare som Lukasjenka, som begår brott mot mänskliga rättigheter, såväl som korruption och systematisk penningtvätt. De ska användas på individer ansvariga för övergrepp mot uigurerna i Kina osv.

Men sanktionspolitik kan också vara att frånta länder rösträtt i internationella organisationer. Tyvärr bidrog Socialdemokraterna 2019 till att Ryssland åter välkomnades in i Europarådets parlamentariska församling, trots att annekteringen av Krim kvarstod. Ryssland återfick då den rösträtt de blev av med i efterspelet av Krim. Ett beslut och ställningstagande som i praktiken innebär att sanktionerna mot Ryssland efter Krim hävdades. Tidigare hade Sveriges regering röstat för att ändra gällande regler i Europarådets ministerkommitté. Man har släppt in Ryssland i värmen.

Det är viktigt att Sverige agerar tydligt. Ryssland ändrade genom den illegala ockupationen av Krim normalläget för relationen och samarbetet med Europas länder, och det har i sak inte förändrats. Ändå släpptes Ryssland åter in i Europarådets arbete och gavs rösträtt igen. Vi ser att Ryssland nu genom sitt agerande i Europarådet försöker skapa legitimitet för sitt agerande, och för att kunna fortsätta strunta i de beslut som fattas i Europarådet och i andra internationella institutioner. Nu när Putin i politiskt motiverade åtal, fängslanden och förgiftningar av oppositionsledare förstärker sitt auktoritära grepp om landet, och fullständigt struntar i Europarådet och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, är det dags att återigen utesluta Ryssland från att rösta i Europarådets parlamentariska församling. Sverige som land och Europarådets svenska delegation bör samlat arbeta för att sanktionerna mot Ryssland åter-

upptas inom ramen för Europarådets arbete. Om det inte sker, finns stor risk att organisationen underminerar sitt eget värde på sikt.

Snart kommer Nord Stream 2 vara färdigställd med syfte att säkra Tysklands nationella energiförsörjning. Men Nord Stream 2 möjliggör också för Ryssland att använda energi som ett vapen mot Ukraina för att uppnå politiska syften. Det blir ytterligare ett icke-militärt påverkansmedel som Putin kan rikta mot Ukrainas självständighet och territoriella integritet. I det fall Ryssland och Putin skulle försöka ge sig på det måste EU svara omedelbart. Redan nu behöver EU förbereda sin respons på ett sådant scenario, inklusive sanktioner mot rysk energisektor exempelvis i form av importstopp eller importrestriktioner till EU.

Svenska företag, och inte minst svenska mediahus, går i ljuset av covid-19 i flera fall på knäna. Det kan öppna upp för att exempelvis ryska eller kinesiska statsaktörer köper upp fri och oberoende media i Sverige. För att inte öppna dörrarna på vid gavel vore det betydelsefullt att söka höja trösklarna på lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. Hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövning för tv, text-tv och ljudradio har behandlats i särskild utredning. Frågan om hur det säkerställs för att hävda övrig fri och oberoende media måste också hanteras. Vi förutsätter att regeringen säkrar att så sker, om det är via ISP som nu utgör nationell granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar eller på annat sätt. Regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om hur man gör detta.

Ett EU med många utmaningar

Under 2020 ställdes EU inför svåra utmaningar genom det nya coronavirusets spridning och den ekonomiska kris som har drabbat stora delar av unionen. Den återhämtning vi har börjat se kommer att pågå under flera års tid och ställa många medlemsländer inför fler svåra prövningar. Vi anser att EU behöver ha en helt central roll i detta sammanhang. Även om unionen har behövts för att avvärja de mest akuta effekterna av pandemin, så är det under den kommande ekonomiska återuppbyggnaden som EU har störst möjligheter att bidra med sitt mervärde och visa att det är en form av internationellt samarbete vi behöver mer än någonsin. Globaliseringen, öppna gränser och en fri inre marknad bidrog i viss grad till virusets spridning, men det är bara genom fördjupat och utvecklat EU-samarbete och internationellt samarbete som vi har en chans att bygga upp varje enskilt medlemslands ekonomi igen – inte genom att begränsa de fria rörligheterna inom unionen.

För Centerpartiet är det viktigt att återhämtningen och tiden efter coronapandemin inte används som skäl att dra EU-samarbetet i riktning mot mer överstatlighet, men inte heller till att motivera slutna gränser och ökad protektionism. Samtidigt är det nödvändigt att stävja yttre hot mot enskilda medlemsländer där bland annat Kina och Ryssland ser en möjlighet att stärka sitt inflytande, både politiskt och ekonomiskt. Den balansgång som måste till kommer kräva idogt arbete, och för liberala, EU-vänliga partier föreligger en utmanande men viktig uppgift i att kommunicera att det som EU gör bäst idag måste få fortsätta och på vissa områden förstärkas än mer. EU ska kunna hantera en mängd olika hot och risker, enskilt och samtidigt. Vikten av en god krisberedskap har blivit tydlig både under covid-19 och tidigare, inte minst under skogsbränderna 2018. Även om alla länder självklart ska ha en god nationell

krisberedskap kan EU bidra med ett tydligt mervärde vid gränsöverskridande hot. Cyberområdet är ett område där arbetet kan utvecklas, såväl som informationspåverkan.

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Centerpartiet vill att EU ska vara rustat för att kunna möta de gränsöverskridande hot och utmaningar som unionen står inför, även om det skulle innebära en breddning av de uppgifter som unionen har idag. För att EU ska kunna vara en trovärdig aktör i sitt närområde behöver EU utveckla flera olika verktyg, inte minst sin säkerhetspolitiska verktygslåda. Först då kommer EU bättre kunna bidra till fred, säkerhet och demokratisk utveckling i vårt närområde. För att EU ska bli en utrikespolitisk aktör att räkna med vill vi att utrikespolitiska beslut inom EU fattas med majoritetsbeslut. Sverige ska driva på för att medlemsstaterna genomför EU-samarbetet i frågor där bättre samverkan idag är nödvändig. Dit hör bland annat EU:s inre marknad, arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten, terrorism, försvar och cyberhot, migrationsfrågan och arbetet för en bättre och mer effektiv miljö- och klimatpolitik.

EU är mer relevant idag än på mycket länge. Behovet av en stark gemenskap, byggd på samarbete, samförstånd och frihet, är stort. I takt med att auktoritära, nationalistiska och populistiska krafter sveper över världen måste EU visa att en annan väg är möjlig. Det kräver att EU tar på sig rollen som vägvisare och föredöme. Att vi i handling och genom resultat visar att demokrati, mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och klimatansvar är vägen framåt. Fred, frihandel och fri rörlighet är exempel på sådant som tidigare inte varit självklart på vår kontinent. Sverige måste arbeta för att EU:s arbete och röst gentemot auktoritära stater stärks.

2016 undertecknade EU och Kuba det samförståndsavtal som förhandlats fram under ca två års tid. Avtalet tillämpas sedan dess men har ännu inte ratificerats fullt ut. För både Sverige och EU är det viktigt att alltid stå upp för den liberala demokratin, rättsstatens principer och de universella mänskliga rättigheterna. EU får inte tystna i kritiken mot länder som inte erkänner eller lever upp till dessa fundamentala principer och rättigheter. Ett av syftena med samarbetsavtalet är att EU ska bekräfta sitt åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess på Kuba. Centerpartiet röstade mot att Sverige skulle ratificera avtalet, men det fick majoritet i riksdagen. Även om alla EU-länder fortsatt inte ratificerat avtalet gäller det de facto. Vi menar därför att det nu fem år efter det provisoriska ikraftträdandet av EU-Kuba-avtalet bör genomföras en utvärdering av dess innehåll och genomslag samt EU:s tillämpning för att se om det har uppnått sina syften och lett till nödvändig förändring på Kuba. I avvaktan på det bör Sveriges ratificering återtas.

EU och det svenska EU-medlemskapet är värt att försvara. EU ska visa världen att vägen framåt är demokrati, jämlikhet, marknadsekonomi och klimatsmart tillväxt. Då krävs tydliga liberala röster i Europa. Centerpartiet kan och vill axla det ansvaret. Vi vill föra EU framåt. EU fungerar inte perfekt. Handelshindren gentemot omvärlden måste bli lägre. Kostnaden för klimatutsläpp måste bli högre. Lösningen på dessa problem är mer samarbete, inte mindre. Genom EU har alla svenskar stora möjligheter att påverka. Att visa resten av världen vägen framåt. Då krävs ett grönare, mer demokratiskt och mer frihetligt EU.

Den senaste tiden har dock präglats av en global hälsokris av historiska proportioner. Detta har påverkat EU-samarbetet i grunden, både till det bättre, där vi snabbt kunnat hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem som skapat förutsättningar för samtliga medlemsländer att gå starkare ur krisen, och till det sämre, inte minst genom att den fria rörligheten på den inre marknaden inte kunnat

upprätthållas för vare sig varor eller personer under pandemin. Centerpartiet hade önskat bättre koordinering för att kunna hålla gränserna öppna, utan att det skulle skapa oproportionerliga risker för ökad sprittmidning. Genom förbättrad samordning för exempelvis in- och utresor hade vi kunnat undvika de fragmenterade nationella regelverk som istället uppstod, som skapade stor osäkerhet för EU-medborgarna. I takt med att vaccinationsgraden ökar, beaktat den fortsatta smittspridningen, är det viktigt att den fördragsfästa fria rörligheten återupptas inom unionen.

På snabb tid, tack vare internationellt forskarsamarbete, kunde vaccin mot covid-19 rullas ut till befolkningen. Samtidigt går det att konstatera att den globala produktionskapaciteten är otillräcklig. Centerpartiet anser att EU kan och bör ta en än mer aktiv roll för att öka samarbete mellan vaccinproducenterna, så att även de mest utsatta människorna i de fattigaste länderna i världen får möjligheten att vaccinera sig. Vaccineringen kan inte anses vara framgångsrik om vi inte har en global tillgång till vaccin. EU och läkemedelsbolagen måste skala upp produktionstakten. Centerpartiet vill att läkemedelsbolagen i högre utsträckning samarbetar för att öka den globala produktionskapaciteten. Vi vill att EU tar en aktiv faciliterande roll för att möjliggöra och underlätta licensierings- och partnerskapsavtal mellan europeiska vaccinproducenter och möjliga producenter i andra länder. På så sätt kan mer vaccin produceras globalt och nå fler människor.

Den senaste tiden har vi sett att flera medlemsländer gjort långtgående inskränkningar i demokratiska beslutsprocesser och människors fri- och rättigheter med pandemin som syndabock. Den negativa demokratiutvecklingen har vi sett i Ungern och Polen under lång tid. Centerpartiet anser att EU måste göra mer för att säkerställa att EU-medborgare garanteras samma fri- och rättigheter, oavsett vilket medlemsland man bor i. Därför är det inte heller acceptabelt att vissa länder kan få EU-medel när de samtidigt bryter mot unionsgemensamma demokratiska principer. Europas liberala demokratier måste arbeta tillsammans för att vända den utvecklingen, för de journalister som mördats eller tystats, för de domare och akademiker som sparkats, för de oppositionspolitiker och väljare som tystats, för de minoriteter som förlorat trygghet och rättigheter och för de kvinnor som fråntagits rätten till sina kroppar. Vi måste också agera för att rädda EU-projektet, eftersom dessa medlemsstater hindrar EU från att lösa gemensamma problem, förskingrar EU-medel och på andra sätt underminerar samarbetet och européernas förtroende för det. För människorna som bor i dessa stater och för unionens framtid vill Centerpartiet se mer kraftfulla åtgärder. Vi vill att EU ska strypa medel till medlemsstater som inte respekterar sina demokratiska och rättsstatliga åtaganden och inte sätter stopp för offentlig korruption. Centerpartiet har länge varit drivande för ett demokratilås på EU:s budget. En sådan rättsstatsmekanism, som gör att utbetalningar ställs mot efterlevnad av demokratiska principer, ska implementeras under 2021. Centerpartiet vill i implementeringen se ett resolut agerande från kommissionen för att bryta den negativa demokratiutvecklingen. Om de fortfarande inte genomför EU:s krav är vi öppna för att begränsa deras beslutanderätt i EU och, som en sista utväg, att utesluta dem.

Flera lösningar på EU-gemensamma utmaningar finansieras med fördel också med gemensamma medel. Ett bra exempel på detta är innovationsfonden, som skapats från intäkterna från handeln med utsläppsrätter. Innovationsfonden medfinansierar projekt och klimatsmarta innovationer som kan minska utsläppen i EU. Andra aspekter av samarbetet kräver inte att finansiering går via EU-budgeten. Facilitetsmekanismen innebär att EU som kollektiv tar på sig en finanspolitisk roll. Finansieringssystemet

innebär att en ny intäktskomponent för egna medel införs relaterat till plastförpackningsavfall som genereras i varje medlemsstat och som inte materialåtervinns. För Centerpartiet är det en central fråga i EU-samarbetet att medlemsstaterna har beskattningsrätten. När möjligheten till egna medel utvidgas ser vi risk för en glidning i den nationella suveräniteten i fråga om beskattning. Centerpartiet kommer att motsätta sig eventuella ytterligare åtgärder på skatteområdet.

Den sociala pelaren har, trots löfte om att den inte skulle stöta sig med medlemsländernas befintliga arbetsmarknadspolitik, lett till en rad rättsligt bindande initiativ från kommissionen på det social- och arbetsmarknadspolitiska området. Flera av förslagen är numera antagna och utgör för medlemsstaterna bindande lagstiftning. När än fler konkreta förslag för genomförandet nu presenterats är det tydligt att den svenska arbetsmarknadsmodellen hotas och inte kommer finnas kvar i sin nuvarande form om de genomförs. För Centerpartiet har det alltid varit självklart att beslut kring arbetsmarknad och sociala skyddsnät behöver fattas utifrån hur det ser ut och fungerar i respektive medlemsland, så nära de som berörs av politiken som möjligt, för att få önskvärd effekt. Det är medlemsländernas skyldighet att värna sina medborgares intresse – att förflytta arbetsmarknadspolitiken till EU-nivå riskerar att sänka kraven och skyddet, snarare än att höja dem.

Vi behöver inte mer lagstiftning på EU-nivå i arbetsmarknadsfrågorna; vi behöver lyssna till erfarenheterna av hur det fungerar i andra länder, dela med oss av kunskapen och fortsätta arbeta framåt utifrån hur det ser ut i Sverige. Vi behöver värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och använda rätt verktyg i rätt sammanhang.

Arbetet med framtagandet av hållbarhetskriterier kopplat till de olika målen i taxonomiförordningen fortsätter. Centerpartiet har tagit en aktiv roll i arbetet och kommer fortsatt arbeta för att kriterierna i högre grad ska utgå från befintlig lagstiftning för att undvika dubbelreglering. Vi kommer också fortsatt arbeta för att öka den demokratiska förankringen i processen, och kommer inte acceptera förslag som riskerar att göra omställningen dyrare än nödvändigt.

Det roterande ordförandeskapet i rådet är en möjlighet för varje enskilt medlemsland i EU att fastställa egna prioriteringar utifrån de mest pressande politiska frågorna på agendan. Vilka frågor som kommer att vara aktuella vid tiden för det svenska ordförandeskapet år 2023 går givetvis inte att sia om. Däremot har vi gemensamma utmaningar som kommer att finnas kvar lång tid framöver. Klimatkrisen, en hållbar energiförsörjning, säkerhetsfrågor och andra gemensamma utmaningar kommer behöva hanteras. Centerpartiet anser att Sverige inför det kommande ordförandeskapet bör sätta de stora frågorna överst på agendan och våga driva igenom modiga och pragmatiska lösningar.

Östliga partnerskapet

Östliga partnerskapet är en viktig del i EU:s grannskapspolitik. Genom partnerskapet fördjupas EU:s relation till Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina. I praktiken har Belarus dragit sig ur, men EU behöver officiellt frysa Belarus medverkan, och så länge den belarusiska regimens förtryck kvarstår kommer kraven på ett friare och mer rättvist val bestå.

Partnerskapet etablerades utifrån ländernas eget intresse och vilja att närma sig EU. Syftet är bl.a. att fördjupa ländernas politiska associering och ekonomiska integration med EU. Genom fördjupad frihandel, att göra det enklare att resa och samarbete inom olika sakområden såsom energi stärks incitamenten för reformer och EU-närmande för dessa länder. Att länder i EU:s grannskap kan transformeras till vitala demokratier och marknadsekonomier är centralt för ett säkert och stabilt Europa. Men, reformerna handlar först och främst om frihet för ländernas medborgare. Deras kamp mot korruption, ökat demokratiskt deltagande och tillgången till skydd för de mänskliga rättigheterna måste stödjas. Och även här är det viktigt att stötta demokrater. EU behöver stödja frihets- och demokratiörelserna i de östliga partnerskapsländerna, inte minst Belarus.

Vi ser dock att Ryssland med propaganda, korruption, hybridkrigföring sökt destabilisera och stoppa länder som själva valt närmande till EU, så också länderna inom det östliga partnerskapet. När det inte lyckats har rysk militär satts in. Vi har sett och ser det i Georgien och i Ukraina. Rysk militär närvaro är entydig för utvecklingen såväl i Sydossetien, Abchazien och Krim som i hela östra Ukraina. Genom mobilisering och stationering av materiel och militär utrustning vid rysk-ukrainska gränsen våren 2021 har Ryssland möjliggjort att snabbt förflytta militär personal dit och att ha ständig bevakning av gränsen till Ukraina, något som ökat instabiliteten i området. Man hotade de facto Ukraina med fullskaligt krig dessförinnan. EU behöver gång på gång upprepa och påminna Ryssland om att vi ser vad de gör och att vi inte backar från krav och sanktioner p.g.a. hot mot vare sig oss eller något annat land.

I Belarus ser vi ett folkligt missnöje med president Lukasjenka, som med järnhand styrt i 27 år och som i augusti 2020 fuskade till sig ytterligare en valvinst i presidentvalet. Den folkliga resningen mot förtryck och våld, mot ett val som ännu en gång vare sig var fritt eller rättvist talar sitt tydliga språk. Belarusierna vill ha förändring, söka sin väg mot frihet och demokrati. Regimen har svarat med massgripanden, tortyr, ett nedstängt internet och omfattande våld – en utveckling som eskalerat under 2021, inte minst då Lukasjenka med hjälp av lögnar om terrorhot tvingade ner ett Ryanairplan att landa i Minsk med syftet att tillfångata den oberoende journalisten Raman Pratasevitj och dennes flickvän som befann sig på planet. De är alltjämt i fångenskap. Utan att blinka utsatte dessutom Lukasjenka övriga 120 passagerare för stora risker. Även om Putin sägs inte ha varit så förtjust i det ser vi tydligt ryskt inflytande och närvaro i stora delar av det belarusiska samhället, inklusive ryska militärbaser. Vi ser också ryskt stöd till Lukasjenka bl.a. i form av pengar. EU ska inte stödja regimen ekonomiskt och bör verka för att IMF fryser utbetalning av medel till staten, på samma sätt som IMF gjort i fråga om vissa andra stater.

För att de utvecklingssteg som tagits i flera av de östliga partnerskapsländerna, och för att länderna ska kunna fortsätta utvecklas i demokratisk riktning är det viktigt att EU står upp för och utvecklar samarbetet ytterligare. EU måste öka sin synlighet i dessa länder och erbjuda ett alternativ till rysk/kinesisk propaganda och instabilitet.

Demokratiörelserna i dessa länder behöver känna ett tydligt stöd och uppbackning från EU. Därför måste EU markera när utvecklingen går åt fel håll och inte tveka att kritisera övergrepp och demokratiska övertramp, som i fallet med valfusk i Belarus och de övergrepp vi sett från regimen sida innan, under och efter valet. Sanktionerna mot Belarus måste breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption, vara träffsäkra och riktas mot ansvariga för övergrepp som begås. Korruption äter upp hela samhällen och göder maktmissbruk på bekostnad av medborgarnas väl och ve. EU bör

kräva demokratiska omval, att alla politiska fångar släpps fria liksom de personer som nu fängslats när de utövar sina demokratiska rättigheter. Alla former av tortyr måste fördömas och de skyldiga ställas till svars. Det är viktigt att regeringen driver på för detta. Det ska vara tydligt för alla medborgare i dessa länder att EU inte backar när det bränner till. EU stödjer deras frihetskamp och EU ser de övergrepp som begås. EU behöver fler säkerhetspolitiska verktyg.

Mellanöstern

Mellanöstern är alltså mycket volatilt med stora regionala och globala konsekvenser. Ständigt pågående stormakts- och regionalmaktskonflikter förstör samhällen med flyktingströmmar och stora lidanden som följd. Vi ser förlorade möjligheter och livschanser för miljontals människor. Korruption ödelägger samhällen och göder maktmissbruk. Klimatförändringarna med torka och vattenbrist som följd innebär ytterligare risker för konflikt och mänskligt lidande. Konflikter som pågått i generationer fortsätter och utvecklas när fler länder ser strategiska fördelar att agera i området.

Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter är påtaglig i de flesta länder i regionen. Utvecklingen i både Irak och Libanon går åt fel håll och kan i det närmaste beskrivas som förlorade stater paralyserade av korruption, sekterism och etniska konflikter. IS terror präglar fortsatt många samhällen och i al-Hol-lägret i nordöstra Syrien finns ca 70 000 tidigare IS-anhängare fångade utan rättegång, inkl. svenska barn. Kriget i Jemen fortsätter skapa stort lidande med många andra länder involverade.

Saudiarabien har under kronprins Mohammed bin Salman fortsatt skapa instabilitet i Mellanöstern, inte minst genom kriget i Jemen och diplomatiska kriser med både Qatar och Libanon. Man fortsätter att kränka mänskliga rättigheter och frihetsberöva människorättsaktivister och USA har pekat ut honom som ansvarig för mordet på journalisten Khashoggi på saudiarabiska ambassaden i Turkiet 2018.

Iran fortsätter att agera för att säkra en position som regional stormakt i Mellanöstern och agerar i många andra länder där de mest uppenbara är genom hizbollah i Libanon, grupper i Irak och huthierna i Jemen. På så sätt försöker de säkra sina intressen samtidigt som de försöker underminera Israels och Saudiarabiens. Men det följer en given strategi, nämligen att möta och förebygga hot mot landets existens utomlands innan hoten når det iranska territoriet. Motsättningarna med Irak är alltså levande. Det är olyckligt för säkerheten i regionen att kärnenergiavtalet mellan Iran och USA sades upp. Parterna behöver sätta sig vid förhandlingsbordet igen.

Israel–Palestina-konflikten har pågått under mycket lång tid och präglat och fortsätter att präglade generationer av israeler och palestinier. Konflikten behöver lösas av de parter som är en del av konflikten, men också EU, USA och andra parter måste ta ett mer aktivt politiskt ansvar när det gäller fredsprocessen. För att en lösning ska vara möjlig behöver man utgå från folkrätten. De avtal som ingåtts måste accepteras. Världen måste erkänna Israels rätt att existera på samma sätt som palestinerna har rätt till en fungerande stat. Krav måste ställas på båda parter i den konflikt som finns, och som inte blir lättare när andra maktpolitiska intressen i regionen är under uppsegling.

Qatar har fått en allt mer viktig roll i regionen och arbetar strategiskt för att ha goda relationer med många länder, också länder som inte ”pratar med varandra” såsom Iran och Saudiarabien. Qatar agerar nu mellanhand mellan omvärlden och talibanerna, som

allierad med USA och får en allt mer viktig roll i regionen när USA nu drar sig undan. De har skaffat sig en strategisk roll i området.

Turkiet är på kollisionskurs med flera länder i regionen, inte minst Förenade Arabemiraten, men man har också haft ett primärt intresse i kriget i Syrien av att säkerställa att en kurdisk stat inte bildas. Turkiets bild av sig själv som en regional stormakt har också försämrat relationerna med tre europeiska Natoländer och ökat spänningarna i Medelhavet.

Hur det utvecklas är oklart för närvarande, men många länder inom och utom regionen har ett intresse i den, inte sällan motstridiga sådana. Det gör situationen svåröverblickbar och utvecklingen osäker. För att svensk utrikespolitik ska kunna möta alla de svåra utmaningar som nu sker krävs en ny samlad svensk strategi för Mellanöstern.

FN och mänskliga rättigheter

FN:s deklaration om de universella mänskliga rättigheterna antogs för drygt 70 år sedan. Ändå är åtnjutandet av de universella fri- och rättigheterna ingen självklarhet runt om i världen idag, och har heller aldrig varit. Men det vi ser nu oroar eftersom vi ser en tillbakagång i demokratiska länder där rättsstatens principer och mänskliga rättigheter tidigare har varit en självklarhet, och vi ser hur själva konceptet ifrågasätts där länder som Kina försöker omdefiniera innehållet till att passa deras egna syften.

Vi är alla förlorare när mänskliga rättigheter utmanas och internationella åtaganden ifrågasätts och omtolkas av politiska skäl.

Allt fler auktoritära stater och politiska krafter hotar på nytt de landvinningar som uppnåtts. Inte minst gäller det demokratiska fri- och rättigheter samt olika minoriteters mänskliga rättigheter. Samtidigt är mänskliga rättigheter globala, odelbara och ömsesidigt förstärkande. För att brott mot mänskligheten och folkmord inte ska politiseras eller förminskas av politiska skäl är det viktigt att det finns förutsägbara processer som utgår från att domstol ska pröva dessa brott. Politiken ska säkra lagstiftning och processer, domstol ska döma.

Centerpartiets politik utgår från alla människors frihet och lika värde. De mänskliga rättigheterna omfattar varje person och begränsar staters makt över individen. Vi tar vår utgångspunkt i den enskilda människan, snarare än i systemen, när vi utarbetar vår politik. Därför är främjande och försvar av de mänskliga rättigheterna en kärnuppgift för oss och något som ska genomsyra all vår politik. De mänskliga rättigheterna omfattar dels de medborgerliga och politiska rättigheterna, dels de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Tillsammans utgör de en helhet som måste respekteras för att människor ska kunna utveckla sin fulla potential. Mänskliga rättigheter är globala, odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Centerpartiet anser att det är av yttersta vikt att fokusera på centrala utmaningar inom mänskliga rättigheter – politiska, religiösa och opinionsfriheter, den demokratiska kulturen, minoriteters rättigheter och oberoende rättssystem. I detta arbete utgör Europa-konventionen om mänskliga rättigheter en grundsten i Europa. Vi vill stärka det arbetet. Det internationella normsättande arbetet är viktigt och det behöver finnas tydliga och trovärdiga uppföljningsmekanismer och transparens för att bygga tilltro i de interna-

tionella institutioner som etablerats, ytterst Europadomstolen för mänskliga rättigheter på vår kontinent.

När hela rättighetsagendan undermineras, när Genèvekonventionen och andra konventioner ifrågasätts, då behöver diskussionen om upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna också vitaliseras inom FN. Sverige bör därför kommande år initiera en diskussion om vikten av att mänskliga rättigheter upprätthålls i enlighet med hur de är definierade i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Arbetet behöver genomsyra all verksamhet och alla länder, inklusive de länder som är representerade i FN:s kommitté om mänskliga rättigheter.

I FN-stadgan finns en inbyggd motsättning i att mänskliga rättigheter står i centrum samtidigt som den statliga suveräniteten är en grundbult i det internationella samarbetet. Delvis därför antog FN:s toppmöte år 2005 en ny så kallad folkrättslig princip om skyldighet att skydda (Responsibility to Protect, R2P). Denna tillkom förvisso efter krisen i Kosovo men har sin grund i folkmordet i Rwanda och ska bättre definiera den enskilda medlemsstatens förpliktelse att beskydda sina medborgare mot folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Den viktigaste delen av R2P handlar om att förebygga konflikter. R2P-principen säger att staterna har det primära ansvaret för att skydda sin befolkning och att omvärlden har skyldighet att stödja staterna i det arbetet. Om staterna inte kan eller vill skydda sin befolkning så ska ansvaret att agera övergå till omvärlden, och i praktiken FN:s säkerhetsråd. Det saknas idag kriterier för när en FN-intervention enligt R2P kan vara nödvändig. FN har ett ansvar att agera kollektivt för att skydda befolkningen i en stat från brott mot mänskligheten där staten är ovillig eller inkapabel att agera. Arbetet med R2P behöver vitaliseras genom att kriterier gällande när det ska finnas mandat för humanitära interventioner tas fram.

I år har Dawit Isaak suttit fången i Eritrea utan rättegång i 20 år. Ansträngningar att få honom fri genom ”tyst diplomati” har inte gett resultat. Regeringen måste nu ändra strategi och tydligt driva på och arbeta för att han omedelbart släpps fri.

Ett brett nordiskt samarbete

De nordiska länderna har mångårigt och nära samarbete, inte minst genom samarbetet i Nordiska rådet men också genom att samarbeta nära inom andra internationella organisationer. Det finns en potential i att fortsätta fördjupa och utveckla samarbetet.

Nordens kanske största tillgång är den fria rörligheten och passfriheten. På senare år har vi sett hur denna utmanats gång på gång. Under senare år har gränserna mellan de nordiska länderna på flera håll varit så gott som stängda. Vi har också sett att nya gränshinder uppstått. Det är viktigt att dialogen om gränshinder inom Norden, för både personer, varor och gods, intensifieras. Gränshinder behöver motverkas och stängandet av gränser i Norden förhindras. Läs mer om hur Centerpartiet vill utveckla det nordiska samarbetet i kommittémotionen Nordiskt samarbete.

Värdebaserad handel för global utveckling

Handel handlar förutom utbyte av varor och tjänster också i allt större utsträckning om att exportera standarder och sprida normer, vilket varit en bidragande faktor till EU:s ansträngningar att bedriva vad man kallar ”värdebaserad handel”. Tillsammans med USA och Kanada har EU varit pådrivande för en agenda för hållbar handel, som EU-kommissionen definierar som *handel som säkerställer att ekonomisk utveckling går hand i hand med social rättvisa, respekt för mänskliga rättigheter, höga standarder för arbetsvillkor och höga miljöstandarder*. Det är ett sätt att både skapa en fördel för europeiska företag som redan arbetar utifrån höga europeiska standarder att bibehålla sin konkurrensfördel när handelsavtal sluts med andra länder där samma höga standarder kanske tidigare inte funnits, och ett sätt att bidra till en hållbar utveckling och handel globalt.

Europaparlamentet antog 2010 en resolution om mänskliga rättigheter och sociala och miljömässiga standarder i internationella handelsavtal. Det har haft stor påverkan på hur EU därefter arbetat in dessa politikområden i handelsavtal. Det första handelsavtalet att på allvar inkludera hållbarhet genom ett särskilt kapitel blev EU–Sydkorea (2011), vars hållbarhetskapitel innehåller åtaganden om såväl miljö som arbetsrätt.

Vi vill att Sverige, genom EU-samarbetet och på egen hand, arbetar ännu hårdare för frihandel. Det är av avgörande betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft och ger samtidigt en möjlighet att förbättra miljö- och arbetsvillkor i andra länder. Vi vill att EU ska ställa strikta krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i sina frihandelsavtal, vilket kan göra stor skillnad hos våra handelspartners och sätta goda globala standarder som andra anammar för att kunna sälja sina produkter i EU.

EU har hittills inte velat koppla sanktioner till åtaganden i hållbarhetskapitlen. Här finns utrymme för att förbättra uppföljning och att säkerställa att de löften länderna ställer ut också följs. Det är också en fråga om frihandelns fortsatta legitimitet och människors acceptans. Vi vill därför att Sverige ska arbeta för att EU gör hållbarhetskapitlen i handelsavtal bindande. Det finns flera sätt att göra det på. Ett kan vara att skriva in möjligheten att suspendera ett avtal om en motpart bryter mot hållbarhetskapitlens åtaganden, ett annat sätt kan vara att ställa krav på internationella konventioner som måste ratificeras av motparten innan handelsavtalet träder i kraft. Det kan ske i form av tilläggsprotokoll men också på andra sätt.

Dock är det viktigt att komma ihåg att det går att arbeta med värdedrivna handel även utan bindande hållbarhetskapitel men att hållbarhetskapitel kan vara ett sätt att bistå det land man sluter avtal med att faktiskt genomföra viktiga reformer, inte minst vad gäller kapacitetsuppbyggnad och tidsplaner för att åstadkomma hållbarhetskapitlens mål.

Svenska och europeiska företag bör göra mer för att säkerställa att de och deras underleverantörer erbjuder goda arbetsvillkor och respekterar mänskliga rättigheter, även i delar av verksamheten som äger rum utanför EU. Detsamma gäller deras miljö- och klimatpåverkan. Centerpartiet vill därför att regeringen driver på för att skapa ett regelverk för företagsansvar (så kallad due diligence) på EU-nivå och att ett sådant regelverk är effektivt både för mänskliga rättigheter och för miljön och klimatet.

En feministisk utrikespolitik med individens rätt i centrum

Regeringen säger sig bedriva en feministisk utrikespolitik. Centerpartiet utgår från en liberal feminism och menar att en feministisk utrikespolitik behöver utgå från en sådan ansats.

Som centerpartister vill vi att den feministiska utrikespolitiken har ett liberalt angreppssätt där friheten från förtryck utgör utgångspunkten. Kvinnor är individer och med individens rättigheter som utgångspunkt hade fokus för en liberal feministisk utrikespolitik med självklarhet tagit sig an rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och sin hälsa inkl. SRHR, rätten till ägande och självbestämmande och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. Med ett tydligare liberalt perspektiv, med en liberal feministisk utrikespolitik med individens rättigheter som utgångspunkt, osynliggörs inte andra minoriteter, hbtqi-personer eller för den delen små pojkar. En feministisk utrikespolitik likt den som regeringen driver med ett ensidigt fokus på just flickor och kvinnor riskerar att göra just det. Pojkar exempelvis är i många länder ytterst utsatta och har samma rätt till exempelvis skolgång, hälsovård, egenmakt, möjlighet till deltagande i arbetslivet och inflytande i samhällslivet som flickor har. Vi tycker att det är viktigt att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i bredden av deras uppdrag. Enligt vårt sätt att se det så har regeringen också en tendens att beskriva kvinnor och flickor som offer och inte som aktörer i sin egen kapacitet. Det är så långt ifrån en feministisk politik man kan komma. Kvinnor är individer med egen vilja, inte krockkuddar i en manlig värld.

Med ett tydligare fokus på liberal feminism kommer också frågor kring kvinnors ekonomiska egenmakt högre upp på agendan. På samma sätt som regeringen drivit att kvinnor ska vara med vid förhandlingsbordet vid fredsförhandlingar och vid uppbyggnaden efter en konflikt menar vi att det är viktigt att Sverige driver på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i olika investeringsprogram, infrastrukturprogram, inte minst i återuppbyggnaden av länder efter en konflikt.

I Sverige har så här långt bred konsensus utvecklats om att jämställdhet mellan könen är någonting bra och att Sverige idag inte är helt jämställt. Regeringen har mycket positivt att utgå ifrån, och många partier har varit med och drivit fram utvecklingen inom jämställdhetsområdet.

Nedrustning och icke-spridning

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet. Sverige ska vara pådrivande för att reducera kärnvapenhotet och medverka till en balanserad nedrustning. Vi vill stärka de avtal och samarbeten som finns.

För oss är det viktigt att arbetet med nedrustning fortsätter. Vi kommer att fortsätta arbeta för att upprätthålla och utveckla det globala icke-spridningsavtalet, NPT. Det handlar om att kärnvapenländer förbinder sig att inte sprida kärnvapentechnik till andra länder. Och länder som inte har kärnvapen lovar genom avtalet att själva inte utveckla sådana vapen. Dessutom går avtalet långsiktigt ut på att minska – och på sikt avskaffa – kärnvapen. Nästa gång NPT-avtalet ses över vill vi gärna att nya krav tillkommer för att

höja trösklarna för användning av kärnvapen. Tilltron behöver stärkas för de nedrustningsavtal som ännu finns kvar.

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet. Det finns några få nedrustningsavtal – och förtroendeskapande nedrustningssamarbeten – som fortfarande fungerar. Vi ska inte göra något som riskerar dessa. Snarare måste det arbetet stärkas. Vi vill arbeta för att provstoppsavtalet nu träder i kraft.

Internationella insatser

Sverige har under många år deltagit i internationella insatser under FN-, Nato- och EU-flagg, alltid med FN-mandat i grunden. Även om deltagandet och antalet insatser är lägre nu jämfört med för några år sedan är de insatser som Sverige deltar i viktiga och gör skillnad i de länder där vi deltar. Det är alltså viktigt att Sverige deltar där och om vi kan göra skillnad. Efter den utveckling vi sett i Afghanistan med det snabba, fullskaliga amerikanska tillbakadragandet och talibanernas återkomst efter 20 år av internationell närvaro måste svenskt bidrag till framtida militära insatser för internationell fred och säkerhet prövas utifrån vunna erfarenheter och en bred utvärdering.

Det är viktigt att det finns en tydlig exitstrategi för de internationella insatser som Sverige deltar i. Erfarenheter av tillbakadragandet i Afghanistan måste ligga till grund för utformningen av exitstrategier för framtida militära insatser. Sveriges bidrag till Afghanistan i stort måste utvärderas i sin helhet, inkl. avslutet.

Det kan knappast ses som en framgång att de afghanska nationella säkerhetsstyrkorna efter 20 års uppbyggnad visade sig inte vara redo att slåss på egen hand för att försvara sitt land mot talibanernas återkomst. Här finns mycket att lära för framtida insatser. Det är vår uppfattning att deltagande i internationella insatser bidrar till förmågeutveckling för det svenska territoriella försvaret. Det är dock inte ensamt anledning nog till att fortsätta delta i internationella militära insatser. Det måste också finnas ett internationellt mervärde.

Det är viktigt att komma ihåg att den militära internationella insatsen i Afghanistan, tillsammans med det omfattande bistånd som Sverige bidragit med under lång tid, har gjort stor skillnad i människors vardag, inte minst för kvinnor och barn. Det har möjliggjort skolgång för miljontals barn, tydligt förbättrat hälsovården i landet och minskat mödradödligheten.

Sveriges samlade insats och närvaro behöver utvärderas, gärna i form av parlamentarisk utvärdering eller kommitté. Det är viktigt för att summera och säkerställa en bredare samsyn/seende kring olika fakta, mervärden och konsekvenser. Får vi inte det kommer vi landa i ständiga debatter om Afghanistaninsatsen och svenskt deltagande kring framtida insatser. Det är inte läge att i ”stundens hetta” landa i slutsatsen att Sverige inte ska delta i internationella insatser framöver. Sverige bygger fortsatt säkerhet tillsammans. Vi ska inte bli hemmablinda.

Internationell klimatpolitik

Klimatet känner inga nationsgränser, och effektiva svar på de utmaningar vi står inför behöver därför vara internationella. Det krävs ett starkt globalt klimatarbete och när

andra länder vacklar behöver Sveriges och EU:s röst vara tydlig. Genom att i praktiken visa att ekonomisk tillväxt och utsläppsminskningar går att förena samtidigt som vi skapar jobb, kan Sverige och EU visa ledarskap internationellt. Eftersom Sveriges utsläpp är små i ett globalt perspektiv är det viktigt att vara pådrivande regionalt, i EU och internationellt.

För att nå målen i Parisavtalet krävs snabbare minskning av utsläppen än vad vi ser idag och mer kraftfulla åtgärder. FN:s internationella klimatpanel IPCC har i en ny och oroväckande rapport än en gång konstaterat att de globala utsläppsminskningarna går för långsamt, och att målen i Parisavtalet inte kommer att nås med nuvarande politik. Samtidigt som dystra budskap är återkommande återstår ett litet hopp. Vi kan fortfarande vända utvecklingen. Det kräver resolut handling. För Centerpartiet är det en självklarhet att alla utsläpp ska bära sina kostnader genom att de omfattas antingen av ett koldioxidpris eller av ett handelssystem för utsläppsrätter. Vi vill att Sverige ska vara föregångare i EU och att EU ska vara en föregångare i världen genom att anta ambitiösa och modiga utsläppsminskningsmål. Vi vill också se att Sverige och EU utövar en vass klimatdiplomati som förmår skärpa andra länders klimatmål och politik, och bidra med goda exempel utifrån våra erfarenheter.

I alla delar av världen uppstår negativa effekter i klimatförändringarnas spår: svältkatastrofer till följd av långdragen torka, människor som tvingas lämna sina hem på grund av havsnivåhöjningar och extrem nederbörd som får kostsamma konsekvenser. I de länder där människor i hög grad är beroende av naturresurser för sin försörjningsförmåga har klimatförändringarna som störst negativ påverkan. I många fall har klimatförändringarnas följder större negativ påverkan på kvinnor än män. Därtill leder ojämnt deltagande i beslutsprocesser ofta till att kvinnor utesluts från viktiga bestämmelser som har stor påverkan på deras liv. Centerpartiet ser kvinnors roll som otroligt viktig i kampen mot klimatförändringarna. Vi vill därför stärka kvinnligt entreprenörskap och äganderätt, samtidigt som vi vill se jämlikt deltagande i beslutsprocesser. Arbetet mot klimatförändringarna, såväl nationellt som internationellt, ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Kerstin Lundgren (C)

Magnus Ek (C)

Linda Modig (C)

Annika Qarlsson (C)

Daniel Bäckström (C)

Lars Thomsson (C)

Mikael Larsson (C)

Ola Johansson (C)